אם במשרה של כובסין הא תנינן לא במים הרעים ולא במי המשרה: *תני א קטן שהוא יכול לאכול כזית דגן פורשים מצואתו וממימי רגליו ד' אמות ואם אינו יכול לאכול כזית דגן אין פורשים לא מצואתו ולא ממימי רגליו ד"א בעון קומי רבי אבוה מפני מה פורשים מצואתו וממימי רגליו ארבע אמות אמר לון מפני שמחשבותיו רעות אמרין ליה ולא קטן הוא אמר לון ולא כתיב °כי יצר לב האדם רע מנעוריו א"ר יודן מנעריו כתיב משעה שהוא ננער ויוצא לעולם. ר' יוסי בר חנינא אמר מרחיקין מגללי בהמה ארבע אמות רבי שמואל בר רב יצחק אמר ברכים ובלבד בשל חמור ר' חייא בר אבא אמר בבא מן הדרך לוי אמר ב מרחיקין מצואת חזיר ארבע אמות ותני כן מרחיקין מצואת חזיר ארבע אמות ומצואת הנמייה ארבע אמות ומצואת התרנגולין ארבע אמות ר' יוסי בר אבון בשם ר' חונא ג *ובלבד באדומים. תני מרחיקין מריח רע ארבע אמות א"ר אמי ד מסוף ריח רע ארבע אמות הדא דאמר ה לאחריו אבל לפניו עד מקום שעיניו רואות אותו כהדא ר' לייא וחבריא הוו יתבין קומי פונדקיא ברמשא אמרין מהו מימר מיליא דאוריתא אמר לון ו מכיון דאילו הוה בימטא הוינן חמיין מה קומינן ברם כדון אסור. *תני ז גרף אחד של ריעי ואחד של מים צריך להרחיק ממנו ארבע אמות ושלפני המטה נתן לתוכו מים כל שהוא יקרא ואם לאו אל יקרא ר' זכאי אמר ח נתן לתוכו רביעית מים יקרא ואם לאו אל יקרא ומהו כדי רביעית ט רביעית בתוך רביעית אחד כלי קטן ואחד כלי גדול רשב"ג אומר י של אחר המיטה יקרא ושלפני המיטה לא יקרא ר"ש בן אלעזר אומר אפי' טריקלין עשר על עשר לא יקרא כ עד שיכסנו או עד שיניחנו תחת המיטה ר' יעקב בר אחא בשם ר' חייא בר ווא הורי ר' חנינה תרתיה כהדא דרבי שמעון בן אלעזר רבי בנימן בר יפת בשם ר' יוחנן ל צואה כל שהוא מבטלה ברוק ר' זעירא ר' יעקב בר זבדי הוו יתבין חמון ציאתה קם ר' יעקב בר זבדי רקק עלה א"ל ר' זעירא מ מן ימא לטיגנא. תיבה שהיא מליאה ספרים נותנה מראשותי המיטה ואינו נותנה מרגלות המיטה ר' אבון בשם רבי חונא והוא שתהא המיטה גבוה עשרה טפחים ובלבד שלא יהו חבלי המיטה נוגעין בתיבה הורי ר' יסא במקומיה דרבי שמואל בר רב יצחק כהדא דר' חונא נ *לא ישמש אדם מיטתו וספר תורה עמו בבית ר' ירמיה בשם ר' אבהו אם היה כרוך במפה או שהיה נתון בחלון שהוא גבוה עשרה טפחים מותר רבי יהושע בן לוי עושה לו כילון

אב במשרה של כובסין הא תנינן וכו'. כלומר נהי דמוקמת לה בשל כובסין הא מיהת תנינן נמי לא במים הרעים והן סרוחין ועלה קתני בסיפא וכמה ירחיק מהן וא"כ ש"מ דמרחיקין מכל ריח רע ועוד מדקתני בחד בבא לא במים הרעים ולא במי משרה ש"מ דחד טעמא אית להו ובמשרה של פשתן קאמר ומפני שריחן רע והכתי הא דר' ירמיה לא צריכה: תני. תוספתא שם: מפני שמחשבותיו רעות. ומתוך כך מימיו נסרחין: ולא קטן הוא. בתמיה ומאי מחשבות רעות אית ביה: ולא כתיב כי יצר וגו' מנעריו. וכדאמר ר' יודן דמנעריו חסר וי"ו לומר משעה שננער מבטן אמו ויוצא לעולם יש לו יצר ולב רע: ברכים. שעדיין רכין הן: בבא מן הדרך. שאז הן ריחן רע מחמת הטלדה: ותני. בברייתא כן: ובלבד באדומים. בתרנגולים אדומים: מסוף ריח רע. ממקום שכלה הריח רע צריך להרחיק ד' אמות: כהדא וכו'. כלומר לאו דוקא שעכשיו עיניו רואות אלא אם הוא במקום שיכול לראות ואפי' עכשיו אינו רואה כעין ההיא עובדא: מהו מימר מיליא דאורייתא. שהמקום מקום מטונף ועכשיו אינו נראה וא"ל מכיון שאם היה ביום היינו רואין את שלפנינו א"כ אף עכשיו אסור הוא: תני. בתוספתא שם: גרף. הוא הכלי: ומהו כדי רביעית. כלומר השיעור רביעית שנותן אם הוא נותן בתחלה קודם שיטיל מי הרגלים לתוכו והיינו דקאמר נתן לתוכו וכו' אם נתן בתחלה או לבסוף הוא דקאמר שיש בו מי רגלים ואם נתן לתוכו רביעית מים יקרא: רביעית בתוך רביעית. כלומר אם כבר יש בו מי רגלים נותן לתוכן רביעית מים וקורא אבל בתחלה מטיל לתוכו כל שהן ודיו: אחד כלי קטן ואחד כלי גדול. שיעורו ברביעית מים: שלאחר המטה. והמטה מפסקת בינו לבין הגרף: שלפני המטה לא יקרא. עד שירחיק ד' אמות: תרתיה. שם המקום: מן ימא לטיגני. כלומר מה תקנה בזה הרוק הלא הוא נימוח מיד ואינו שוהא אלא כמן ימא לטיגני: מראשותי המטה. שהוא ישן עליה: והוא שתהא המטה גבוה עשרה טפחים. דאז הויא רשות לעצמה: חבלי המטה. היוצאין ממנה לא יגעו בהתיבה של ספרים דאם יגעו הוי כמחובר למטה: עושה לו כילון

אמרין לי' ולא קטן הוא. א"כ אפילו בשיכול לאכול כזית דגן נמי קטן הוא ואיזה מחשבות רעות יש בו ע"ז א"ל ולא כתיב כי וגו' רע מנעוריו א"כ יש לו מחשבות רעות אפילו כשהוא קטן ע"ז פליג ר' יודן מנעריו כתיב משעה שהוא ננער ויוצא לעולם א"כ לפ"ז אפילו בשאינו יכול לאכול כזית דגן נמי צריך להרחיק משום שיש לו מחשבות רעות משעה שיצא מבטן אמו:

ומהו כדי רביעית רביעית בתוך רביעית. ר"ל דצריך רביעית על כל רביעית שהשתין ע"ז אומר דאינו כן אלא אחד כלי קטן ואחד כלי גדול ואפילו להשתנה הרבה די רביעית אחד עיין בביאור הגר"א ז"ל בא"ח סי' ע"ו:

ר"א

עין משפט נר מצוה

נו
א מיי' פ"ג מהל' ק"ש הל"ו ס"ח סמ"ג עשין יח טוש"ע או"ח סי' פא ס"א

נז
ב ג מיי' שם ובהשגות סמ"ג שם טוש"ע שם סי' ע"ט ס"ה:

נח
ד ה מיי' שם הי"ב וה' טוש"ע שם ס"א

נט
ו טוש"ע שם

ס
ז מיי' שם סמ"ג שם טוש"ע שם סי' פז ס"א

סא
ח ט מיי' שם הי"ד טוש"ע שם סי' עז ס"א

סב
י ע' טוא"ח סי' פז וכב"י שם

סג
כ מיי' שם ה"ט טוש"ע שם סי' פז ס"ג

סד
ל מ מיי' שם הי"א טוש"ע שם סי' עו ס"ו

סה
נ מיי' פ"י מה' ס"ת ה"ו סמ"ג שם כב טוש"ע שם סי' רמ ס"ו וטוש"ע יו"ד סי' רפב ס"ח

מסורת הש"ס

סוטה מב:

ע' תוס' ברכות כה. ד"ה לית.

ברכות כה. תוספתא פ"ב.

ברכות כה:

תורה אור

בראשית ח

מראה הערוך

תני קטן שהוא יכול לאכול כו'. בערוך (ע' נעל וין) קטן שיכול לאכול כזית דגן פורשין מצואתו וכימי רגליו ארבע אמות: [אבוה] נה"ע אבהו: [אמרין] ליה ולא קטן הוא כו'. נה"ע אמרו ליה ולאו קטן הוא אמר לון ולא כן כתיב: [מנעריו] כתיב משעה שהוא ננער נה"ע מנערו (מנעריו) כתי' משעה שננעור לעולם: [מן ימא] לטיגנא. פי' הערוך (ערך טגן א') זמן קצר כאדם שמוציא דג מן הים וצולהו. פי' אחר שם מקום הוא ימי וטיגני קרובין להדדי:

מראה הפנים

גדולי הפוסקים ז"ל דלבו רואה את הערוה אסור ולא כהת"ק דס"ל מותר וכדהובא בטור ס' ע"ד. ועיין לקמן פרק הרואה בהלכה ב' ד"ה היה יושב בתוך ביתו ערום מה שנתבאר שם מדין זה בס"ד:

ובלבד באדומים. כן היא גי' התוס' והרשב"א והרא"ש ז"ל. וכתבו התוס' בדף כה ד"ה לית הלכתא וכו' ובירושלמי יש דבאדומים בלבד יש לחוש ולא ידעינן לפרש כלומר שנסתפקו בפי' אדומים אם על התרנגולים אדומים בצבע קאי או אדומים הבאים מארץ אדום קאמר ומשום דשכיחי שם שעורים הרבה כדאמרינן בפ"ק דכתובות לא פסק לה שעורים כפול אלא ר' ישמעאל שהיה סמוך לאדום. ובשביל כך מעלה צואתן ריח רע הרבה. והרשב"א מפרש אדומים ממש דקים להו שצואת האדומים קשה מן האחרים כדקים להו בין החמור לשאר בהמות וגי' הראב"ד ז"ל היתה צואה אדומה וכן גרים מי רגלים של חמור וכו' כמו שהובא בהשגות בפ"ג מק"ש בהלכה ו' והכ"מ ביאר שם דגי' הרמב"ם ז"ל היתה כמו שהוא לפנינו מרחיקין מגללי בהמה וכו' וכ"כ בב"י סי' ע"ט ופסק שם כהרמב"ם ומה שהביא בש"ע שם כגי' הראב"ד וכפירושו כוונתו נסתרה והיא נעלמה:

מסוף ריח רע ארבע אמות. זהו כרב חסדא שם לפי גי' הספרים מרחיק ד' אמות ממקום שפסק הריח וכן דעת רוב הפוסקים ז"ל כמבואר שם בסי' הנזכר:

ומהו כדי רביעית רביעית בתוך רביעית. ולפי דפרישית בפנים אתיא הא דהכא כרב נחמן שם ע"ב בענין דקאמר מחלוקת לבסוף אבל בתחלה כל שהוא והכא משמע דוקא אם מי רגלים רביעית הן אז צריך רביעית מים לבטלן והתם לא נחית להא ורב יוסף אמר שם מחלוקת בתחלה וכו' ופסקו הפוסקים כרב יוסף לחומרא ורביעית שאמרו לתוך מי רגלים של פעם אחת כדכתב הרמב"ם שם בהלכה י' ובזה לא פליג האי ש"ס וכדפרישית:

מן ימא לטיגני. שני מקומות קרובים הן זה אצל זה כן פי' ר"ת ז"ל בתוס' פ"ק דקידושין וכן מבואר בהאי ש"ס בגיטין פ"ו וכלומר דהכא נמי אין הרקיקה מועלת אלא כשרקקה לאלתר אבל לאחר שעה נבלע והולך ואינו מציל וכן פי' הרשב"א בשם הראב"ד ז"ל והובאה שם בסי' ע"ו:

הורי ר' יסא וכו' כהדא דרב הונא. הפוסקים לא זכרו מזה לחלק בין אם המטה גבוה עשרה טפחים או לא ואפשר דהכא בתיבה של שאר ספרים איירי וכדעת התוס' בשלהי פרקין לחלק בין ס"ת וחומשין לשאר ספרים דדיין בכיסוי בעלמא וה"נ לענין זה והא דריב"ל דהכא הוא כדאמר התם ס"ת צריך לו מחיצה עשרה טפחים ומסיק

פירוש מבעל ספר חרדים

דדילמא במשרה של כובסין קאמר שמכבסין בגדים מלוכלכים בצואה אבל כל סרחון שלא מחמת צואה כגון נבלה וכיוצא בה א"צ להרחיק. והרא"ש הביא ירושלמי זה וכן דנו לאחר נבלה מסרחת כצואה: הא תנינן וכו'. א"כ מי משרה למה לי דתנא אלא ע"כ לא תנייה אלא לאתויי סרחון שלא מחמת צואה: מפני מה וכו'. קשה מאי בעי הלא בחוש סריחה רע מבשאר בהמה ותפשוט קשייה נמי הא ועוד דנמיה דאסר לקמן ובחמור הבא מן הדרך מה ישיב. ונראה דהכי בעי למה מזלו של אדם הורע להיות גרוע בזה מבהמה שאין ריחה רע ולא עשה לו הכבוד הזה לעשותו לפחות כבהמה שאין ריחה רע: והרי קטן הוא. ומשיכול לאכול כזית דגן מה יצר הרע בו: אמר לון ולא כן וכו'. ואמר ר' יודן וכו'. א"כ גם מקטנותו משנולד נכנס בו יצר הרע אלא דגמירי דלא שליט ביה כל כך עד שאוכל כזית דגן ולהכי לא הוי צואתו מסרחת קודם אלא כבהמה דלא מסרחת כל כך ושרי לקרות כנגדה: רבי יוסי בר חנינא אמר וכו'. ומפרשי מילתיה אמוראי דלקמיה דדוקא ברכים ודחמור ובבא מן הדרך וכן פסק הרא"ש ורבינו יונה (אסרי) [אבל בשאר] אחד מאלו יש אלו אינה מסרחת כל כך וקורין נגדה: מצואת חזיר. מפרש בבבלי דדוקא בכתן הגו"ם בתוך השעורות לעבד כדפי' לעיל בצואת כלבים: מצואת נמיה. כתב הרא"ש דצואת החולין כצואת נמיה שריחה רע מאוד אלא שבירושלמי נקט נמיה לפי שהיו רגילין לגדל בתוך ביתם כמו שאנו מגדלין תרנגולין: ומצואת תרנגולין. כתבו התוס' דוקא כשהם בלול שלהם שיש שם סרחון גדול אבל בתרנגולין ההולכין בבית אין לחוש וכתבו ופי' אדומים דירושלמי לא ידענא ורשב"א כתב תרנגולים אדומים דאי בצואה אדומה הוה ליה למימר ובלבד בהדומה אלא דקים להו שצואת האדומין קשה מהאחרים כדקים להו בין חמור לשאר בהמות ובספר האגודה כתב י"מ תרנגולין שבארץ אדום לפי שאוכלין שם שעורים כדאיתא בכתובות פרק אעפ"י ששם השעורים רעות ביותר עכ"ל. ומהרי"ק כתב בשולחן ערוך בהלכות ק"ש דף ע"ט דירושלמי אוסר לקרות כנגד מי רגלי חמור הבא מן הדרך וכנגד צואת התרנגולין אדומה עכ"ל: אמר ר' אמי מסוף. כדאמר בבבלי דמקום שכלה הריח משם מודד ומרחיק ד' אמות: הדא דאמר. במתניתין וכמה ירחיק מהם ומן הצואה ד' אמות כשהם לצדדים אבל לפניו וכו': מכיון וכו'. [ודמיא] לסומא דהא כל אדם כסומין בלילה: גרף. המיוחד לכך דאפי' הוא ריקן כבית הכסא חשיבין: ושלפני המטה. כלומר ואם אינו מיוחד לכך אלא שעתה השתין בו יש לחלק כדמפרש ואזיל: רביעית בתוך וכו'. רביעית שלם וע"ד זה מוסיף אם השתין שנים או ג': שלאחר המטה. יקרא דמטה מפסקת: שלפני המטה לא יקרא. דאין מועיל ליתן לתוכו רביעית מים: אפי' טרקלין וכו'. דכל הבית לא חשיב אלא כד' אמות: מבטלה ברוק. שרוקק עליה וברוקו מכסה אותה: לטיגנא. שם מקום סמוך לים ורצה לומר שאין ביטול רקיקה מועילה אלא בכדי שיכול אדם לילך מן ימא לטיגנא שהוא דבר מועט ואח"כ הרוק מתייבש וחוזרת הצואה למקומה עכ"ל

שנויי נוסחאות (ש"ז) **ארבע אמות** כד"ו ליתא. (ש"כ) **בימטא** כד"ו אימטא. (שכ"ג) **אל** כד"ו **לא**. **אל** כד"ו **לא**. (שכ"ז) **תרתיה** בכי"ל **טרחתיה**. (שכ"ח) כד"ו **זעורא** (וכן לקמן).

חדושי רד"א

רשב"א אומר אפילו טריקלין כו'. נ"ב וזהו דעת רשב"א שנזכר בבבלי ברכות דף כ"ה ע"ב מאן שמעת ליה דאמר כולא ביתא כד"א דמיא רשב"א היא. ותמהני ממאור עינינו אור עולם רש"י אשר באורו נראה אור שנעלם מעינו פקיחא וכתב שם בד"ה מאן שמעית ליה בזה"ל: לא ידעתי היכן היא עכ"ל וכאן נמצא כאן היא:

עמודי ירושלים

מנעריו כתיב משעה שהוא ננער ויוצא לעולם. ע' ביפה תואר שכ' וז"ל שעה שהוא ננער קודם שאוכל כזית דגן אין בו דעת להשוב ברע ואין יצה"ר שבו יכול להרע כלל ובזה א"ש דברי המ"א (סי' פ"ס סק"א) שכ' דטוב להרחיק מצואת קטן אפילו בן ח'. וראיתי חיים (אות ל' ס"ק ל"ג) שתמה עליו מדברי הירושלמי האלו דיצה"ר נכנס במעי אמו מדינא ואפי' פחות מבן ח'. וכן ראיתי להחיי עולם (דס"ה א') שתמה כן על המ"א אולם לפ

מהר"ש יפה האלו א"ש דברי המ"א וע"כ כ' דאינו אלא חומרא בעלמא: **אמר** ר' אמי מסוף ריח רע ד' אמות כו'. ע' בס' המפתח לר"נ גאון במסכת ברכות (דף י"ז ע"ב) דגרס כאן אמר רב וזה כדעת רב חסדא בש"ס דילן (כ"ה א'). אולם לפי נוסחת הר"מ ההובא במגדל עוז ה' ק"ש (פ"ג ס"ב) דמפיך הגירסא בבבלי מר"ה לרב חסדא ומר"ח לר"ה עכצ"ל דלא גרים כאן רב חסדא דק כגירסא דילן ובסיום הירושלמי כהדיא ר' לייא וחברייא כו' איתא בס' המפתח ר' בא וחברי' אולם בחי' הרשב"א בברכות (כ"ס א') איתא כנוסחתינו:

כמין ימא לטיגנא. ע' בראב"ד ה' ק"ש (פ"ג סי"א) שכ' וז"ל בירושלמי דוקא לאלתר שהרוק עומד בעבי' אבל לאחר שעה שהרוק נימק הצואה מתגלית עכ"ל. וראיתי בספר חוזק יד (דף ל' ע" ולענד"נ שהראב"ד הוצא זה מהירושלמי דקאמר כו' מן ימא לטיגנא וסובר הראב"ד ז"ל מן ימא לטיגנא פירושו כאדם המוציא דג מן הים ומטגנו לאלתר וזהו מה שאמר דוקא לאלתר וכמה רחוק פירושו ואין להאריך והברור דהראב"ד פי' כמו שפירשו הר"ח והרא"ש דכוונתו כמו שמן ימא לטיגנא שהמה ב' מקומות הקרובים זה לזה וזהו כוונתו לאלתר וז"פ. ומ"ש החוזק יד לדעת הר"מ הירושלמי אין מן הוצרך לדחותו. והוא בעצמו הרגיש בזרות פירושו ומ"ש שהקשה לפי' הראב"ד בהירושלמי כו' לא נמצא שם כלל מה שהקשה וגם לפימה שפרשתי לדעת לא קשיא כלל, ומ"ש דהא מלבד פי' הראב"ד יש פירוש אחר, לפי מ"ש אין כאן פי' אחר והמה שפה אחת ודברים אחדים: